بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2024/HC-B12/18
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތް: ރިޔާސް އިބްރާހީމް، އޯކިޑްވިލާ / ފ. ފީއަލި
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ކޯޓު އަމުރު (ބަންދުން ދޫކުރުން)

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު އަބްދުލްމާނިއު ޙުސައިން
ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް އަބްދުﷲ

ނިމުނު ތާރީޚު: 08 ޛުލްޤަޢިދާ 1445
16 މޭ 2024

ހައިކޯޓުގައި މަސްއަލަ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު:

06 ޝަޢުބާން 1445
15 ފެބުރުއަރީ 2024

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު އަމުރު:

- ނަންބަރު: 145-J/MA/2024/765
- ނިންމި ތަން: ކްރިމިނަލް ކޯޓު
- ބާވަތް: ކޯޓު އަމުރު (ބަންދުކުރުން ދިގުކުރުން)
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 15 ފެބުރުއަރީ 2024
- ނިމުނު ތާރީޚު: 16 މޭ 2024

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް
ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
ވަކީލު ފަރާތުން:
ސީނިއަރ ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ސަމާހު އިބްރާހީމް
ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ އިބްރާހީމް ނާސިރު
ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ހުސައިން ސާލިހު

އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވި ފަރާތް
ވިޝާން އިބްރާހީމް، ޒާހިރުވިލާ / ގ. [illegible]
ވަކީލު ފަރާތް:
އަޙުމަދު އާސިފް، ދުނިޔެ ލޯފާމް / ލ. ގަން

ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުލްޣަނީ ޙުސައިންގެ ރައުޔު (ފަނޑިޔާރު ޙަސަން ޝަފީޤު އަދި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ޝަރީފް ޢަބްދުﷲ ޙާމިދު ޢަބްދުލްޣަފޫރު)

މައްސަލައިގެ ތަޢާރަފު

1. މިއީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2024/765 (04 އޮކްޓޫބަރު 2024) ކޯޓު އަމުރު[1] ނެރެފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ[2] 49 ވަނަ މާއްދާ އާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ[3] 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާ އާއި، ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ[4] 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި "މުޅި މުޖުތަމަޢުގެ ޙުޤޫޤުތަކަށް ނިސްބަތް ނިސްބަތުން އެއަށްވުރެ ބޮޑު މުޖުތަމަޢުގެ ޙުޤޫޤުތަކަށް" ކަމަށް ޤާނޫނުތަކުގައިވާ އިސްތިސްނާ ދިނުމަށް ކަމަށް އެ އަމުރު އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ[5] ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ޝަކުވާ އެ އިސްތިއުނާފުކުރައްވާފައިވާތީއެވެ. އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތަކީ، ވ. ފުލިދޫ، ހޯމްލައިޓް / ފާރިސް އިބްރާހީމް[6] އެވެ.

---

[1] މީގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ކޯޓު އަމުރު" ކަމަށް ރިފަރކޮށްފައި މި އަމުރަށެވެ.

[2] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީ 2008 (މީގެ ފަހުން "ޤާނޫނުއަސާސީ" ކަމަށް ރިފަރކުރެވިފައި ވާނީ މި ޤާނޫނުއަސާސީއަށެވެ.)

[3] ޤާނޫނު ނަންބަރު: 12/2016 (މީގެ ފަހުން "ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު" ކަމަށް ރިފަރކުރެވިފައި ވާނީ މި ޤާނޫނަށެވެ.)

[4] ގަވާއިދު ނަންބަރު: 2021-SC-REG-01 (މީގެ ފަހުން "ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު" ކަމަށް ރިފަރކުރެވިފައި ވާނީ މި ގަވާއިދަށެވެ.)

[5] މީގެ ފަހުން "ދައުލަތް" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތް" ކަމަށް ރިފަރކޮށްފައި މި އޮފީހަށެވެ.

[6] މީގެ ފަހުން "ފާރިސް އިބްރާހީމް" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތް" ކަމަށް ރިފަރކޮށްފައި މި ފަރާތަށެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް

2. އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ރިޔާސް އިބްރާހިމް އާއި އިތުރު ބަޔަކު ބައިވެރިވެގެން ސ.ފޭދޫ، ހ.ޗާންދަނީމާގެ ހަރަދު ވަނަ ފަންގިފިލާގައި މަސްތުވާތަކެތި ވިއްކާ ގަނެ ކުރިއަށް ގެންދާ ކަމަށް ނާރކޯޓިކްސް އިންޓެލިޖެންސް ޑިޕާޓްމަންޓުން ލިބުނު މަޢުލޫމާތަކާ ގުޅިގެން ކޯޓު އަމުރެއްގެ[7] ދަށުން ރިޔާސް އިބްރާހިމް 19 ޖަނަވަރީ 2024 ގައި ހައްޔަރުކޮށްފައިވެއެވެ. އެގޮތުން، ރިޔާސް އިބްރާހިމްގެ ބަންދު ދިގުކުރުމަށް ކޯޓުން ނިންމައި، ޖުމްލަ ފަހަރެއްގެ މުއްދަތަށް ބަންދުގެ މުއްދަތު ދިގުކޮށްފައިވެއެވެ.

3. މި ތުހުމަތާ ގުޅިގެން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ތާރީޚު 28 މާރިޗު 2024 ގައި ރިޔާސް އިބްރާހިމްގެ މައްޗަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ދަޢުވާކުރައްވައިފައެވެ.[8]

4. ރިޔާސް އިބްރާހިމްގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ ދަޢުވާކުރައްވަނީ، ތުހުމަތުކުރެވޭ މިންވަރަށް ހުރި ގޮތަކީ ބެލެހެއްޓުމާއި، މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާވާ ފަދަ ގޮތަކަށް ފޮނިއަޑު، ޒަހަރާއި، މަސްތުވާތަކެތި ކޮށްލަށް، ސަރީރަތް ނިޔަމުން ރިޔާސް އިބްރާހިމް ބަންދުކުރުމަށް އެދި "ބަންދަރުމަތީ ގެއްލުމެއް ނުލިބުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ ފޯމު" 28 މާރިޗު 2024 ގައި އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.

5. މި ހުށަހެޅުމާއެކު ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2024/765 (04 އޭޕްރީލް 2024) ކޯޓު އަމުރުން އަމުރުކުރީ ޝަރީޢަތުގެމަރުޙަލާ ނިމެންދެން ރިޔާސް އިބްރާހިމް ބަންދުން ދޫނުކުރުމަށެވެ.

6. އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ކުރަނީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ މި އަމުރެވެ. މިއީ މިކޯޓުގެ މަތިން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފު ދެން ބަލައިގަނެވިފައެވެ.

---

[7] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/HA/2024/45 ކޯޓު އަމުރު (19 ޖަނަވަރީ 2024)

[8] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ރިފަރެންސް ނަންބަރު 309/2024/CRC/95 ދަޢުވާ ހުށަހެޅި ތާރީޚު (28 މާރިޗު 2024)

އިސްތިއުނާފު ކުރި އަމުރު

7. އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ އަމުރުގައި ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް އަމުރުކުރި ސަބަބު ބަޔާންކޮށްފައި ވަނީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.

"ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 58 ވަނަ މާއްދާއާއި ޝަރީޢަތުކުރުމުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރު،

1- މިނާގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކޮށްފައިވާ ކުށަކީ މިންވަރަކީ [illegible] (އެމްޑީއެމްއޭ [illegible] [illegible] މިންވަރަކަށް. މިނާ އަތުގައި [illegible] [illegible]) [illegible] ނުވާތީ

2- މިނާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]"

8. އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ އަމުރުގެ އިތުރު ބައިތަކުގައި އަންނަނިވި ގޮތަށް ބަޔާންކުރެވިފައިވެއެވެ.

"1. މިނާގެ [illegible] ބަންދު 4 ދުވަހު [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

2. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 3 ވަނަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

3. މިނާ އެތެރޭގައި ދިރިއުޅުން ގެސްޓްހައުސްގައިވާ ކާޖިރުއަށް މިނާ ބަލަހައްޓާގެ ނުވަތަ ފެންވިކޯނާއި ކަމަށާއި އެކަން ވިދާޅުވާއިރުގެ ހިއްސާކޮށްފައިވާ ކަމަށް.

4. ވަގުތު ފަރާތުގައި ހުރި ކާޓަރި ހުށަހެޅި ފަރި މިނާގެ އަތުން ނަގާ ކިއަސް ނޫނީކަން. އެ ކާޓަރިގައި އޮތުރި ކަސަން ހަމަ ނަގަކަން ކިއާ މިހާރުކަން.

5. މިނާ ދިރިއުޅުން ގެސްޓްހައުސްގައިވާ ކާޖިރައި ތަޅުވާފައިވާ ތަނުގެ ނޫނުކަމަކަށް ބުނުއްވާ. އެކަމަށް ތަހުގީގަށް އިންކާރުކޮށްފައި ނުވޭ.

6. މަސްތުވާތަކެތި ވިއް އަމަލުކަން ފުރުން ކާޖިރައި ބަސަން އަތު ބޭނުންކުރި އަދި އޭނާ ދިރިއުޅޭ ތަންފީޒުކުރުން ބޭނުން 20 މާރިޗު 2024 ވަނަ ދުވަހު ބޭއްވުނު ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި (ބަޔާންތަކުގެ ގޮތުގެ ނިންމުމުގެ މަޖިލީހުގައި) ދެއްކުނުގޮތުގައިވާ.

7. ބަސަން އަތުއައި މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުންކުރާކަމުގެ ޓެސްޓްކުރުމުގެ ނަތީޖާ އޮތް މިހާރުކަން.

8. މައްސަލަ ނަންބަރު: 309/2024"

9. އިސްތިއުނާފުކުރައްވާފައިވާ އަމުރުގެ ދަށުން ވިޔަސް އިބްރާހީމް ބަންދުން ދޫކޮށްލެވިދާނެ ކޯޓުގައިވާ ސަބަބުތައް، "ތަޙްޤީޤަށް ބަންދުކުރެވިފައިވާ މީހަކު ސަބަބުތަކުގެ ދަށުން ދޫކޮށްލެވޭނެ އިޖުރާއާތު"ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ވަކި އެންމެހައި ގައިވާނެވެ.

"(1) މި މައްސަލައިގެ ހާމަކަންތައްތަކާ އެއްޗެއް މިނާގެ މުއާމަލާތު އަދި ދުވަސްވަރާ ނުކުރުން.

(2) ވިޔަސް އިބްރާހީމްގެ މާލީ ކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން ތަޙްޤީޤުގެ އިޖުރާއާތަކަށް ބުރޫދާތަކަށް ހުރަސް އަޅައިދެއްކުން އެކަމަށް އެއްބާރުލުން ދިނުން.

(3) އިތުރު ކުށެއް ނުކުރުން.

(4) މިދުވަހު އޮކްޓޯބަރު 6 އިން ފެށިގެން 6 ދުވަހު ހަމަވަންދެން ބަންދު ކުރުމަށް"

އިސްތިއުނާފުގެ ނުކުތާތައް

10. އިސްތިއުނާފުކުރީ ކުރި ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުގެ ނުކުތާގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ވަކި އެއް ނުކުތާއެވެ. އެއީ، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ކޯޓު އަމުރު ނެރެފައިވަނީ ގާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާ އާއި، ޚިލާފަށް

އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާ އާއި، ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި "މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަށް އެއަށްވުރެ ދަށު މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުން ތަބާވާންވާނެ" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅިނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދުނު ގޮތް

11. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން މި މައްސަލަ ނިންމައިދިނުމަށް އެދިފައި ވަނީ، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ކޯޓު އަމުރަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާ އާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާ އާއި، ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި "މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަށް އެއަށްވުރެ ދަށު މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުން ތަބާވާންވާނެ" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައި

ފިރާސް އިބްރާހީމްގެ ބަންދާމެދު ގޮތެއް ކަނޑައެޅުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން 07 (ހަތެއް) ދުވަހުގެ ބަންދަކަށް ހުށަހެޅުމުން، [illegible] ފިރާސް އިބްރާހީމްގެ ބަންދާމެދު [illegible] މި [illegible].

މި މައްސަލައިގެ ޚުލާޞާ

12. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއަށް ހަވާލާދީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު ގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި، މި އަމުރުގެ (4) ވަނަ

ނަންބަރުގެ ދަށުން، މި މައްސަލައިގައި ފިރާސް އިބްރާހީމް ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފިނަމަ މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވެދާނެ ކަމަށްޓަކައި އޮތް ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭކަމަށް. އެ ސަބަބު އޮތްކަން ނުވަތަ ނޫންކަން ބެލުމުގައި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިން (ށ) ގައިވާ، ކުށުގެ ކުޑަބޮޑުމިނާއި، ކުށް ކޮށްފައިވާ ގޮތާއި، ކުށް ކުރުމުގައި އަނިޔާވެރިކަން ހިމެނޭނަމަ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުރުމުގައި [illegible] [illegible] އަމަލުކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. [illegible]، [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން އެ ނަންބަރުގެ (3)، (4) އަދި (6) ފުރިހަމަވާ ކަމަށެވެ.

13. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އިތުރަށް ފާހަގަކޮށްފައި ވަނީ، މި މައްސަލާގައި [illegible] [illegible] [illegible] ފިރާސް އިބްރާހީމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ފިރާސް އިބްރާހީމް އާއި އޭނާގެ އަންހެނުން ދިރިއުޅޭ ކަމުގެ ހެކި ފެންނަން ހުރި ކަމަށާއި، މަސްތުވާތަކެތީގެ [illegible] ކޮޓަރިއަކީ [illegible] ބަންދުކޮށްފައި ހުރި [illegible] ކަމަށާއި، އެ ތަނުން ފެނުނު ބައެއް ތަކެއްޗަކީ ފިރާސް އިބްރާހީމްގެ ތަކެތިކަމަށް އޭނާ އިޢުތިރާފުވެފައި ވާކަމަށާއި، އެ ގޮތުން، އެ ކޮޓަރިގައި އޭނާގެ 02 (ދޭއް) ފޯނު އޮތްކަމަށް އޭނާ އެއްބަސްވާ ކަމަށާއި، މި ފޯނުތަކުން މަސްތުވާތަކެތި [illegible] [illegible] ފިރާސް އިބްރާހީމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] މަސްތުވާތަކެތީގެ [illegible] ފިރާސް އިބްރާހީމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. ވީމާ، މި މައްސަލައިގައި ހުރި [illegible] ފިރާސް އިބްރާހީމް [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. އޭގެ އިތުރުން، [illegible] [illegible] މި ތަނުން ފެނުނު [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. އަދި، މަސްތުވާތަކެތި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ފެނިފައިވާކަމަށެވެ. އޭގެ އިތުރުން، މި މައްސަލައިގައި ހުރި [illegible] ރިޔާސް އިބްރާހީމް ޢަލީ ފުލުހުންގެ އަތުން ލޯން ޖަހައިގެން، ލޯނު [illegible] ކަމަށެވެ. ވީމާ، މި ކަންކަމުން [illegible] ރިޔާސް އިބްރާހީމްގެ އެނގުމާއި [illegible] ހިނގާފައިވާ ކަމެއްކަން ސާފުކަން އެނގޭ ކަމަށެވެ. އަދި، މި [illegible] ކަމަށެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ރިޔާސް އިބްރާހީމްއަށް އިތުރު [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ.

14. އިސްތިއުނާފުގެ ކޯޓު [illegible] ފަރާތުން ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ހައިކޯޓުގެ [illegible] [illegible]، ރިޔާސް އިބްރާހީމްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

15. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ރިޔާސް އިބްރާހީމްގެ [illegible] [illegible]، [illegible] 17، 20، އަދި 223 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، އަދި ޤާނޫނު ނަންބަރު: 9/2008 ([illegible] [illegible] ޤާނޫނު) ގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ބަލާއިރު، މި މައްސަލާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ރިޔާސް އިބްރާހީމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި މައްސަލައިގައި ހުރި [illegible] ރިޔާސް އިބްރާހީމް ޢަލީ ފުލުހުންގެ އަތުން ލޯން ޖަހައިގެން، ލޯނު [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ރިޔާސް އިބްރާހީމް [illegible] ކަމަށެވެ.

16. އިތުރަށް ފާހަގަކޮށްލަން ވަނީ، [illegible] ކަމަށާއި، [illegible] ކަމަށާއި، [illegible] ކަމަށާއި، [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] ކަމަށާއި، [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] ކަމަށާއި، [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] ކަމަށާއި، [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] ކަމަށާއި، [illegible]

17. މީގެ އިތުރުން، [illegible] ފުރަތަމަ އިސްތިއުނާފު [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] ކަމަށާއި، [illegible] ކަމަށާއި، [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] ކަމަށާއި، [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible]

18. އަދި އިސްތިސްނާއީ ހާލަތެއްގައި މެނުވީ ޖިނާއީ ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ނުވާނެކަމަށާއި، ހުކުމް ނިސްބަތާއި މުޖުތަމަޢަށް ނުރައްކާ އޮތް މިންވަރާއި، އެ އިހުތިމާލު ވަޒަންކޮށް ބަންދާއިމެދު ގޮތެއް ކަނޑައެޅުމަކީ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާއިން ފާހަގަކުރާ ދިރިހުރުމާއި އިޝާރާތްކުރާ ކަމަށާއި، އަދި ދައުލަތުން އުފުލާފައި އޮތުމަކީ އަމުދުން ކޯޓުން ނިންމައިދޭ ހިނގާށެވެ ހިނގުން ނޫން ހާލަތުގައި ޖިނާއީ ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ސަބަބުއްދުން ކަމަށާއި، ފޯރަސިކްއަށް ސަމާއުން އެދިގެންފަސް މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި ޖިނާއީ ބަންދުން ދޫކުރުމުގައި އަދި ބަންދު މުއްދަތުއްކުރުމުގައި ރަޢުޔުކަމަށާއި، އެންމެ ސަލާމަތުގެ ނޫން ހާއްސަ ސަލާމަތުގެ ނުވަތަ ހާލަތުގެ ނުވަތަ ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ ހާއްސަ އުސޫލުގެ އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގައި ނުވަތަ އެއްގޮތް އުސޫލެއްގައި ނޫން ކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ދެކޭ ގޮތް

19. އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން މި މައްސަލަ ނިންމައިދިނުމަށް އެދިފައި ވަނީ، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ކޯޓު އަމުރަކީ ބަދަލުގެނައުމަށް ބައެއް ނެތްކަމަށާއި، ވީމާ، އިސްތިއުނާފު އަމުރު ބަދަލުނުކުރަންޖެހޭ ހާލަތެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައިދެއްވުމެވެ.

ސަބަބުތަކާއި ފަރަގުކުރުން ކަށަވަރުކުރުން

20. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފަރަގުކުރާ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަކީ، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ކޯޓު އަމުރު ނުރައްކާއިތަކަށް، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާ އާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 59 އަދި 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި، ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ ފަރަގުކުރާ ނުކުތާއެކެވެ.

21. ކުރުގެ ތުހުމަތުކުރެވުނު ވާގޮތުގެ ބަންދުކުރި ގޮތް ނިންމުމުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި 49 ވަނަ މާއްދާ އާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތު ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތައް ތަޠުބީޤުކުރުމުގެ ގޮތް، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ސަޢީދް އިބްރާހީމް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް[9] ގެ ޝަރީޢަތުގައި ޝަރީޢަތްކުރެއްވުމުގައިވެސް. މި ސަބަބަށް، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. އިބްރާހީމް ސައްމީރު އަބްދުލްޤާދިރު ފަޔާޒު[10] ގެ ޝަރީޢަތުގައި ހުކުމްކުރައްވާފައި ވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> "ޖިނާއީ އިތުބާރު ބަންދުގައި ބަހައްޓަމުންދަނީ ކޯޓުން ދަޢުވާ ނިސްބަތުގައި މަސައްކަތް ދި ސުވާލުތަކުގެ ޖަވާބު ދޭން ޖެހޭނެއެވެ. ފަހަރަކު ސުވާލަކީ، ފަސޭހައިން ކުރިމަތިވެދާނެ ހާލަތުތަކަށް މިންވަރުކުރުމުގައި ބުނެދިނުމަށް ކުރިމަތިވުން ކަން އަބަދު ކުރިމަތިވާނެ ބަރުދަނާ ނުވި ހާލަތެއް ނުވަތަ ނުކުރެވޭނެއެވެ. މިގޮތަށް ސުވާލަކީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ބުނެދިނުމުގެ ތެރޭގައި ވާޖިބުވާމެން ނުވަތަ ނުކުރެވޭނެއެވެ.
>
> ތުހުމަތު ކުރެވުނު ކަން ކުރިމަތިވާ އެއްވެސް ހާލެއް ނުވާ ނަމަ މުއްދަތަށް ބަންދުގައި ބަހައްޓަން ހުއްދަ ނުކުރެވޭނެއެވެ. އެއީ ދިފާޢު، ތުހުމަތު ކުރެވުނު ކަން އަށް ޖީލާ ކުރިމަތިވާ ތުހުމަތު ކުރެވޭ ޖިނާއީ ކަމެއް ނުވަތަ އަ ވަޒަނު އަ ޖިނާއީ ކަމެއް ހުރި ހާލަތު އަ ކަން އަ ޖީލާ ކުރިމަތިވާ ކަމަށް ވީސް ޖިނާއީކަމެއް ހުރި ހުރި ހާލަތު، ތުހުމަތު ކުރެވޭ ޖީލާ ބަންދުގައި ބަހައްޓަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ހުކުމެއް ވާޖިބުގައި އެއް ނަގައެވެ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ހުކުމެއް ވާޖިބުގައި އޮތްކަން ނުވަތަ ނުކުރާކަން ބެލުމަށް ސަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާ ބަޔާންކުރެވިފައިވެއެވެ. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިން ފެށިގެން (ށ) އަށް ބަޔާންވާގޮތް ހުކުމެއް ފުރިހަމަ ބެލުމުގައި އެހެން ކަންތައް އަދާކުރުމުގެ ފަރާތުގައި ހިމެނޭ ތަރުތީބުކުރާނަމަ ބަޔާންކުރާގޮތަށް ކަންކަމުގެ އިތުރުން، އިތުރު ކަންކަން ވެސް ތުހުމަތުކުރެވުނު ޖީލާ ބަންދުގައި ބަހައްޓަން އެކަށީގެން ހުށަހަޅާކަން ކަނޑައަޅާނެއެވެ. މިގޮތުގެ ކަމަކީ، ބަންދުކުރި ވާގޮތް ނިސްބަތްވާފައިވަނީ ކޯޓަށް ހަމަހަމަ ހަމަހަމަވާނެ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ސަލާމަތް ވާޖިބުވާމެން ފަރާތެއް ގޮތުގައި ބަޔާންވެއެވެ. ޖިނާއީ އަދާވާ ތުހުމަތުގެ ބަންދުގައި ބަހައްޓަން އެއް ހުށަހަޅާ ހަމަހަމަވެއެވެ. މިފަދައިން ހަމަހަމަ ހަމަހަމަވާނެ،

---

[9] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/93 ޤަޟިއްޔާ

[10] **[2024] SC 21**

ބަންދުކުރެވިފައިވާ މީހާގެ މައްޗަށް ތުހުމަތު ކުރެވިފައިވާ ކުށަކީ [illegible] ވަކި ކުށެއްކަމުގައި [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ސަބަބެއް [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ސަބަބެއް [illegible] ވާން ޖެހޭނެއެވެ."

22. އިސްތިއުނާފުކުރެއްވިފައިވާ އަމުރަށް ބަލާއިރު، [illegible] އިބްރާހީމްގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ މިންވަރަށް ހެކި ހުރި ކަމަށް، ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް އަމުރުކުރި [illegible] ނަމަވެސް އިތުރަށް [illegible]

23. ބަންދު މުރާޖަޢާ ކުރުމުގައި، [illegible]

އިސްތިއުނާފީ ކޯޓުން ގޮތެއް ނިންމާނަމަ، އަސާސް މައްސަލައިގެ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] އިންޒާރު [illegible][11] [illegible]

24. ވީމާ، [illegible] ނިންމުމުގެ [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ [illegible] ކުރެވިފައިނުވާ [illegible] [illegible] [illegible]

25. [illegible] ހައިކޯޓުގެ [illegible] [illegible]

26. [illegible] ހައިކޯޓަށް [illegible] [illegible]

---

[11] [2024] SC 14

ނުފެނެއެވެ. މި މައްސަލާގައި ކޯޓުން ވަނީ، ފިރާސް އިބްރާހީމްގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ޖިނާޔަތަކަށް ނެތި ހުރި ކަމަށް ކަނޑައަޅައިފައެވެ. އޭގެ ފަހަރަށް ކޯޓުގައި އޮތް ވަޒަނީ ހިނގާފައި އޮތް ކަމެއް ނުފެނެވެ.

27. ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް އަމުރުކުރި ސަބަބުގެ ގޮތުގައި އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ އަމުރުގައި އިތުރަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަމަކީ، ފިރާސް އިބްރާހީމްގެ ޒާތުން މުޖުތަމަޢަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވާނެކަމަށް ބެލުމުގެ އިހުތިމާލު ކުރެވޭފަދަ ހެކިތަކެއް ކަމާއި، ސަލާމަތަށްޓަކައި ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަކީ، މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވާނެކަމަށް އޮތް އިހުތިމާލު ބެލުމަށް ކުރެވޭފަދަ ހެކިތަކެއް ބެލެވޭ ކަމަށެވެ.

28. މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރިވުމުގެ އިހުތިމާލު ކުރެވޭނީ މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރިވުމުގެ ޙާލަތު ވަޒަންކޮށްގެން ނޫނެވެ. މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރިވުމުގެ ޙާލަތު ދޫކުރުމުގައި ނުވަތަ ވެސް ނުވެ ނޫނެއެވެ. ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައި އެ ވަނީ ފިރާސް އިބްރާހީމްގެ ޒާތުން މުޖުތަމަޢަށް ނުރައްކާތެރިވުމުގެ އިހުތިމާލު އޮތް ކަމަށެވެ.

29. ފިރާސް އިބްރާހީމްގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ޖިނާޔަތަކަށް ނެތި ހުރިކަމާއި، ފިރާސް އިބްރާހީމްގެ ޒާތުން މުޖުތަމަޢަށް ނުރައްކާތެރިވުމުގެ އިހުތިމާލު އޮތް ކަމަށް އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ އަމުރުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާތީ، މިކަމުގައި ފިރާސް އިބްރާހީމް ބަންދުން ދޫކޮށްލަން ޖާއިޒު ކުރާ ސަބަބެއް އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ އަމުރުގައި ދައްކާފައި ނުވެއެވެ.

ނިންމަން ފެންނަ ގޮތް

30. އިސްވެ މި ބަޔާންކުރި ސަބަބުތަކަށް އެކޯޓުގެ ވަކިން ހުކުމުން، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ އަމުރު ބާޠިލުކުރަން ޖެހޭކަމަށް ދެކެމެވެ.

31. އަދި، މި ޤަޟިއްޔާގައި މި ކޯޓުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ އަދިގައި، ވިޔަސް އިސްތިސްނާއީ ޙާލަތުގައި ކޯޓުގައި ހިނގަމުންދާ ޝަރީޢަތެއް ނިމެންދެން ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ މީހެއްކަން ނުވަތަ ނޫންކަން، މިއަދުން ފެށިގެން 7 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ ކޯޓުން ކަނޑައަޅައިދިނުން، ވިޔަސް އިސްތިސްނާއީ ޙާލަތުގައި ބަންދުކުރުމަށް އަމުރުކުރަން ފެނެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު ހަސަން ޝަރީފު ރައުޔު

32. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުލްޤާދިރު ހުސައިންގެ ރައުޔަށް ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމު ޢަބްދުﷲގެ ރައުޔު

33. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުލްޤާދިރު ހުސައިންގެ ރައުޔަށް ތާއީދުކުރަމެވެ.

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، ބަޔާންވެދިޔަ ސަބަބުތައް އެ ގޮތުގެމަތިން ހުރުމުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2024/765 (04 އޮކްޓޫބަރު 2024) ކޯޓު އަމުރު ބާޠިލުކުރަން ކަނޑައަޅައި، މި ޤަޟިއްޔާގައި މި ކޯޓުން ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ ކަންކަމުގެ އަލީގައި، ފިރާސް އިބްރާހީމްއަކީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ހިނގަމުންދާ ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ މީހެއްކަން ނުވަތަ ނޫންކަން، މިއަދުން ފެށިގެން 7 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ ކޯޓުން ކަނޑައަޅަންދެން، ފިރާސް އިބްރާހީމް [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމް ކޮށްފީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީމް

ފަނޑިޔާރު [illegible] ހުސައިން
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް އަބްދުﷲ